

УДК 316.61:316.77(045)

Богданова Н. Г.,

доктор філософських наук, професор кафедри охорони праці та екологічної безпеки, Навчально-науковий професійно-педагогічний інститут Української інженерно-педагогічної академії (Україна, Слов'янськ), bogdanovang@ukr.net

ПРОБЛЕМА СВОБОДИ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ЛЮДИНИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ У РОБОТАХ Й. МАСУДИ

Розглянуто проблему свободи реалізації людини в інформаційному суспільстві у роботах Й. Масуди. Метою статті є дослідження проблеми самореалізації людини в інформаційному суспільстві у роботах Й. Масуди. Методологічну основу дослідження визначає підхід, який спирається на принципи об'єктивності та цілісності, а також на комплекс загальнофілософських та загальнонаукових методів, зокрема: діалектичний, метод аналізу і синтезу та інші методи. У висновку зазначено, що згідно з думкою Й. Масуди, на зміну різним державним установам і формам організації соціальної поведінки має прийти вільне об'єднання громадян, діяльність яких спрямовуватиметься на попередження й оптимальне розв'язання кризових явищ. Перспективним напрямом подальших досліджень у цій актуальній темі є проблема дослідження формування і розвитку інформаційного суспільства в Україні.

Ключові слова: людина, свобода, інформаційне суспільство, самореалізація, біологічна природа, синергетичне суспільство, цивілізація, природа, саморозвиток, діяльність.

«Комунікаційна» й «інформаційна» революції надають людям могутні засоби для активізації інтелектуальної діяльності, творчого мислення, інтуїції тощо. Збільшуються їхні можливості творчого самовираження, формування свого самобутнього «я». Тому з появою інформаційного суспільства проблема самореалізації (або інакше – формування відповідної складової «нової людини») постала як конкретне завдання у процесі створення нового типу суспільства, тобто і як процес, що відтворює «людський капітал» для виробництва, і як основне багатство цього суспільства.

Самореалізація має кілька вимірів, які набувають різних форм залежно від кінцевої мети, що мають при цьому на увазі. Вона може бути зорієнтована на досягнення якоїсь конкретної мети: досягти успіху у бізнесі, стати заможним, зробити кар'єру тощо. Але відповідно такого типу творча реалізація відбувається у вузькому сегменті практичних потреб.

Інший вимір має самореалізація, при якій людина зорієнтована на перетворення себе, на знаходження своєї автентичності, на змінення життєво-практичних переорієнтацій.

Методологічними засадами дослідження на філософському рівні є фундаментальні положення антропологічного підходу до феномену самореалізації людини (В. Андрущенко, В. Асмус, І. Бичко, Л. Коган, О. Лосев, А. Маслоу, В. Муляр та ін.).

Вагомий внесок у розв'язання цієї проблеми зробили такі дослідники, як Л. Карвалікс, М. Кастельс, Ф. Клакхон, К. Маркс, Г.–П. Мюллер, К. Роджерс, М. Сміт, Ф. Стродбек, Е. Тоффлер, Ф. Уебстер, В. Франкл, Е. Фромм та інші.

Незважаючи на досить об'ємний пласт літератури з цієї проблематики, дослідження потребує і таке питання як проблема самореалізації людини в інформаційному суспільстві у роботах Й. Масуди для аналізу суспільства майбутнього і свободи людини.

Таким чином, метою статті є дослідження проблеми самореалізації людини в інформаційному суспільстві у роботах Й. Масуди.

Досліджуючи інформаційне суспільство японський дослідник Й. Масуда, у праці «Інформаційне суспільство як постіндустріальне суспільство» (1983 р.) висунув цікаву гіпотезу щодо обрисів майбутнього суспільства і свободи людини. На його думку, нове суспільство докорінно відрізнятиметься від індустріального, оскільки в ньому вирішальне значення належатиме виробництву інформаційних і нематеріальних цінностей. Він вважає, що існуючий зразок індустріального суспільства є тією соціетальною моделлю, на підставі якої можна увявити в усьому обсязі композицію інформаційного суспільства. Користуючись методом історичної аналогії, він вирізняє сімнадцять компонентів індустріального суспільства і показує, в чому полягає специфіка і новизна компонентів майбутнього суспільства.

Зокрема, соціетальним символом індустріального суспільства є завод, в новому суспільстві ним буде інформаційна мережа і банки даних. Якщо індустріальне суспільство – це лад централізованої влади та ієрархії класів, то інформаційне суспільство, навпаки, буде вільним суспільством, багатоцентровим з навзаєм доповнюваними функціями. Якщо метою індустріалізму є досягнення національного добробуту, то інформаційне суспільство матиме метою реалізацію цінності часу, тобто цінності, яка позначає й актуалізує майбутній час [1, с. 37–40].

Зрештою, на думку дослідника, виникає нова реальність – «Комп'ютопія», під якою він розуміє «глобальне футуризоване суспільство, в якому кожен домагається однієї з можливостей свого власного майбутнього, актуалізує і реалізує одну з власних інтенцій і потреб, діючи ціле-орієнтованим чином. Воно буде глобальним і цільним, у якому багатоцентрові вільні об'єднання громадян вільно беруть участь у дольових цілях, а ідеї спільно процвітають у всьому світі» [1, с. 41].

Дослідник нового інформаційного суспільства вважав, що «Комп'ютопія – цілісний, новий, довготривалий погляд для XXI століття, що несе низку концепцій: 1. домагання і реалізація цінностей часу; 2. свобода рішень і рівність можливостей; 3. розквіт різноманітних вільних спільнот; 4. синергетична взаємозалежність у суспільстві; 5. функціональні об'єднання, вільні від згори керуючої влади» [1, с. 41].

Й. Масуда показує специфіку нового розуміння свободи, яка набуває чинності в умовах інформаційного суспільства. Попередня парадигма свободи зародилася в період становлення громадянського суспільства, коли свобода і рівність визнавалися природними правами людей. Мірою того, як утверджувалася капіталістична економічна система, під принципами свободи і рівності починають розуміти «свободу робити щось за своїм власним вибором» і «рівність прав на власність». Зрештою, у загальному плані це постає як свобода конкуренції.

«Інформаційне суспільство, – відзначає Й. Масуда, – відкриває нове поняття свободи і рівності, що втілюватиме свободу прийняття рішень і рівність можливостей. Найбажанішою свободою буде та, яка передбачає вільний вибір людиною напряму реалізації цінності часу в процесі використання доступного для неї майбутнього часу. Назвемо це «свободою рішення». Йдеться про вибір цілеспрямованої дії і право кожного

вільно визначати, як використовувати майбутній час для досягнення мети» [1, с. 43].

Тобто, йдеться про свободу самореалізації, яка для Масуди є досить високим виміром особистості і яка має активним чином задовольнятися. Майбутнє суспільство не зможе відбутися, якщо не буде реалізована свобода кожного задовольняти потребу в самореалізації та домаганні такої мети.

Під самореалізацією дослідник розуміє потребу реалізувати цінність часу, що має своєю передумовою наявність власного задуму самореалізації людини. Цінність часу – це цінність, що створюється в часовому процесі шляхом перетворення теперішнього стану на бажаний. Масуда наводить приклад зі студентом, який працює над тим, щоб стати адвокатом. Але таке дійство буде прерогативою не лише окремих осіб, а справою широкого загалу, включно мінігруп, локальних об'єднань і функціональних асоціацій. Таким чином, людство рухатиметься від задоволення матеріальних потреб до реалізації цінностей вищого порядку, коли воно визначатиметься, заради чого варто жити [2, с. 351].

Аналізуючи інформаційне суспільство Й. Масуда, вважав, що «...провідна галузь – інтелектуальне виробництво, а його осереддя – виробництво знань. У прийдешньому суспільстві – 1) інформація вироблятиметься у процесі її використання; 2) самовиробництво інформації споживачами зросте: вона акумулюватиметься; 3) ця акумульована інформація стане поширюватися через синергетичне виробництво і дольове використання; 4) економіка структурно зміниться від економіки обміну досинергетичної.

Інформаційне суспільство матиме метою реалізацію цінності часу (цінності, яка позначає і актуалізує майбутній час) для кожної людської істоти. Метою всіх і кожного стане досягнення повноцінного життя в процесі пошуків великих майбутніх можливостей» [1, с. 43].

У праці «Гіпотеза про генезис Homointelligens» (1985 р.) Й. Масуда здійснив спробу безпосередньо пов'язати соціальні перетворення, які несе із собою інформаційне суспільство, зі зміною людини в цілому, включаючи також її біологічну природу. Він висловив припущення, що зростання у суспільстві ролі біокомп'ютерної технології, розвиток на цій основі нової культури спричинить не лише зміни у деяких рисах характеру сучасної людини, а й сприятиме її генетичній перебудові. Тобто, не лише збільшиться різноманітність соціально зумовлених рис, а й відбудеться докорінна трансформація самої людини, так що на зміну Homo Sapiens прийде новий тип людини – Homointelligens («людина тямуща»).

Масуда обгрунтував свою точку зору шляхом застосування історичної аналогії: ті чинники, які сприяли виникненню Homo Sapiens (розвинуті лобні частки мозку; здатність до мовлення і, відповідно, нові можливості спілкування; вправність рук), аналогічні тим, які виникають в інформаційному суспільстві (новітні комп'ютерні технології, що значно посилюють інтелектуальні можливості людини; мережа глобального інтерактивного спілкування; роботи, які демонструють небачену раніше точність і вправність рухів). На основі цієї історичної аналогії Масуда робить висновок, що виникають передумови для формування нового типу людини.

Відмінність Homo Sapiens від Homointelligens полягає, передусім, у тому, що Homo Sapiens сформувався і вижив завдяки двом основним здібностям: орієнтації на матеріальне виробництво і всеосяжному контролю. Боротьба з природою і задоволення егоїстичних потреб зумовили вироблення у Homo Sapiens таких здібностей, як кмітливість і хитрість, але аж ніяк не мудрість. Звичайно, сучасна людина завдяки функціонуванню розвинутих лобних часток, здатності до логічного мислення теж досягла великих успіхів порівняно з первісними різновидами людини. Проте її інтелектуальні здібності ґрунтувалися на обмеженій інформації, її світоглядний горизонт досить вузький. Крім того, інтелектуальна кмітливість людини, досі стимульована егоїзмом і орієнтацією на задоволення матеріальних потреб, розвивалася лише в двох напрямках: у матеріальному виробництві і системі контролю (владних відносин). Звідси знання і технології також ґрунтувалися навколо двох основних завдань: панування людини над природою й людини над людиною. Тому не дивно, що людська історія була історією кривавих війн, грабінницьких завоювань, історією гострої ринкової боротьби у сфері підприємництва і торгівлі. У кінцевому підсумку завдяки цій «понад кмітливості» сучасна людина перебуває на межі самознищення як вид.

На противагу цьому, Homointelligens побудує цивілізацію, котра всебічно відрізнятиметься від тієї, яку створив Homo Sapiens. Найголовнішим завданням Homointelligens стане розбудова суспільства нового типу. Це буде глобальна спільність громадян, котрі утворюватимуть поліцентроване, комбіноване суспільство, схоже на організм з розгалуженою мережею прямого зв'язку, призначеного для забезпечення швидкої і динамічної відповіді на зміну зовнішнього середовища. На зміну різним державним установам і формам організації соціальної поведінки має прийти вільне об'єднання громадян, діяльність яких спрямовуватиметься на попередження й оптимальне розв'язання кризових явищ.

Сучасні екологічні рухи засвідчують, що людина нарешті почала співпрацювати з природою. Звідси, на думку Масуда, виникає ідея синергетичного суспільства, згідно з якою людина і природа мають співіснувати у справжньому симбіозі. Зростаюча цінність спільного виживання сприяє утворенню нової культури, своєрідного духовного клімату, які, зрештою, позначаються і на генетичному рівні, що й дає підставу досліднику говорити про виникнення нового типу людини – Homointelligens. Має змінитися і суспільство (яке має стати синергетичним), і основний принцип діяльності (на зміну матеріальній продуктивній силі має прийти інтелектуальна продуктивна сила), і мета, яка визначає існування людства (це має бути кооперація між вищими силами природи і діяльністю людини). Така синергетична взаємодія передбачає, що сама людина стає складовою цих вищих сил, що саме через неї відбувається їх реалізація. І це не просто якийсь екологічний зв'язок між людиною і природою, а активний і позитивний синергізм, в якому людина живе і діє. Тобто Homointelligens не може бути інертним, таким, що займається лише власним самовдосконаленням, або – антисоціальним; такими були східні мудреці, які намагалися піднести себе шляхом суворого аскетизму.

Ця людина стане творцем не лише своєї власної долі, а й нового суспільства загалом.

Отже, при цьому під новим кутом зору сприймається й проблема саморозвитку, самореалізації людини. Це не лише практика, спрямована на саморозвиток, можливо навіть всупереч тиску суспільних норм і принципів. Це діяльність, яка стає бажаною в межах всього суспільства. Більше того, здійснюючи свої власні цінності часу, особистості діють також синергічно – як певна група для досягнення дольової мети. Синергізм – це «соціальний принцип, на підставі якого всі індивіди виконують відповідні функції згідно з власними точками зору і вільно кооперуються для того, щоб сприяти розвитку суспільства як цілого» [2, с. 357]. У такому суспільстві громадяни є його головними компонентами, а їхня свобода і незалежність цілком гарантовані.

В інформаційну добу складається дещо інша ситуація стосовно вимог соціально-економічної системи до індивіда, ніж це було в індустріальному суспільстві. У цьому новому світі змінюється баланс між працею і грою, між виробництвом і споживанням–виробництвом, між абстрактним і конкретним, між суб'єктивно й об'єктивно визначеним.

Деякі дослідники наголошують, що рушійною силою сучасної економіки є люди, чия головна здатність полягає у використанні інформації. Серед тих, чия праця вимагає створення і використання інформації, називають дизайнерів, дилерів, іміджмейкерів, біотехнологів, генних інженерів тощо. Це люди, чий добробут досягається не фізичними зусиллями, а завдяки ідеям, знанням, талантам і креативності. Відповідно маємо тенденцію, що спонукає працівників до розкриття своїх здібностей, до реалізації їх в якості особистостей. Звичайно, це стосується не всіх членів суспільства, але оскільки кількість інформаційної роботи в суспільстві зростає, то здатність до продукування нового знання перестає бути прерогативою лише вчених–інтелектуалів.

Потреба в застосуванні інноваційного підходу виявляється повсюдно. Творчому переробленню підлягає все: дизайн, форма, ідеї, образи, ноу–хау, символи, способи сполучення, зміщення акцентів під час формування нових цінностей, зразків поведінки тощо. До того ж «комунікаційна» та «інформаційна» революції надають людям могутніх засобів активізації інтелектуальної діяльності, творчого мислення, інтуїції та ін.

Необхідно підкреслити, що Й. Масуда говорив про високий вимір самореалізації, наголошуючи, що в майбутній Комп'ютопії матеріальні цінності відходять на другий план, робота перестає бути джерелом самозадоволення, і саме тоді відбувається актуалізація проблем справжньої самореалізації, яку він пов'язує з цінностями часу, тобто процесом, під час якого людина вільно обирає напрям свого розвитку. Це наближає його концепцію до позиції екзистенціальної психології, яка якраз і ставила питання зміни життєво–практичної переорієнтації людини.

Зокрема, маємо підпорядкування діяльності людини певним вимогам і цінностям інформаційно–технологічного виробництва. Тому так чи інакше постає питання про зняття цих обмежень або про їх трансформацію в якусь іншу якість. Тобто, питання звільнення особистості так чи інакше постає і в новому суспільстві, в якому, відповідно, зберігаються дві

протилежні тенденції: одна, зумовлена прагненням звільнитися від домінуючих структур попереднього індустріального суспільства і тому зорієнтована на самореалізацію як всюдозволеність, і друга, звернена до самореалізації як до певної форми самовдосконалення, що передбачає зростання креативності, відповідальності, гнучкості у прийнятті рішень тощо.

Таким чином, Й. Масуда вважав, що виникне нова реальність – «Комп'ютопія» і людство рухатиметься від задоволення матеріальних потреб до реалізації цінностей вищого порядку. На зміну Homo Sapiens прийде новий тип людини – Homointelligens («людина тямуща»). Різні державні установи і форми організації соціальної поведінки будуть замінені на вільне об'єднання громадян, яке живе у взаємодії з природою.

Роблячи висновок необхідно зазначити, що японський дослідник інформаційного суспільства Й. Масуда у праці «Інформаційне суспільство як постіндустріальне суспільство» (1983 р.) висунув цікаву гіпотезу щодо обрисів майбутнього суспільства і свободи людини. «Комунікаційна» й «інформаційна» революції надають людям могутні засоби для активізації інтелектуальної діяльності, творчого мислення, інтуїції тощо. Виникає нова реальність – «Комп'ютопія». Людство рухатиметься від задоволення матеріальних потреб до реалізації цінностей вищого порядку, коли воно визначиться, заради чого варто жити. На зміну Homo Sapiens прийде новий тип людини – Homointelligens («людина тямуща»). На зміну різним державним установам і формам організації соціальної поведінки має прийти вільне об'єднання громадян, діяльність яких спрямовуватиметься на попередження й оптимальне розв'язання кризових явищ.

Запропонований у дослідженні варіант дослідження проблеми самореалізації людини в інформаційному суспільстві у роботах Й. Масуди не вичерпує всіх аспектів даного питання. Перспективним напрямом подальших досліджень у цій актуальній темі є проблема дослідження формування і розвитку інформаційного суспільства в Україні.

Список використаних джерел

1. Масуда, Й., 1996. 'Гіпотеза про генезис Homointelligens', *Сучасна зарубіжна соціальна філософія. Хрестоматія: Навч. посібник*, К.: Либідь, с.351–357.
2. Масуда, Й., 1993. 'Комп'ютопія', *Філософська і соціологічна думка*, №6, с.37–43.

References

1. Masuda, J., 1996. 'Gipoteza pro genezy's Homo intelligens (The hypothesis of the genesis of Homo intelligens)', К.: *Ly'bid'*, s.351–357.
2. Masuda, J., 1993. 'Komp'yutopiya (Computer science)', *Filosof's'ka i sociologichna dumka*, №6, s.37–43.

Bogdanova N. G., doctor of Philosophical Sciences, Professor of the Department of labour protection and ecological safety Educational Scientific Professional Pedagogical Institute of Ukrainian Engineering Pedagogical Academy (Ukraine, Slov'yansk), bogdanovang@ukr.net

The problem of freedom of human self-realization in informational society in the works of J. Maksud

The article deals with the problem of freedom of human realization in the informational society in the works of J. Maksud. The purpose of this article is to study the problem of human self-realization in the information society in the works of J. Maksud. The methodological basis of the research determines an approach based on the principles of objectivity and integrity, as well as on the complex of general

philosophical and general scientific methods, in particular: dialectical, method of analysis and synthesis, and other methods. The conclusion is that, according to J. Maksud, in exchange for various government agencies and forms of organization of social behavior, a free association of citizens should take place, whose activities will be aimed at preventing and optimal resolution of crisis phenomena. A promising direction for further research in this topical topic is the problem of the study of the formation and development of the informational society in Ukraine.

Keywords: man, freedom, informational society, self-realization, biological nature, synergetic society, civilization, nature, self-development, activity.

* * *

УДК 236.9

Грех В. І.,
кандидат богословських наук,
кандидат географічних наук, Львівська
православна богословська академія
(Україна, Львів), V.Hrekh@i.ua

ВИХОВАННЯ І ФОРМУВАННЯ ХРИСТІЯНСЬКОЇ МОРАЛІ ВІРУЮЧИХ НА ОСНОВІ ЦЕРКОВНОЇ ДРАМАТУРГІЇ СВЯТИТЕЛЯ ДИМИТРІЯ (ДАНИЛА ТУПТАЛА)

Показано можливість позитивного і значного впливу церковної драматургії на виховання формуваних християнської моралі віруючих різного віку, на прикладі чотирьох церковних п'єс святого Димитрія, митрополита Ростовського: «Різдвяна драма», «Успенська драма», «Грішник, що кається», «Вінець». Подані матеріали будуть корисні священикам, батькам, вчителям та фахівцям з театрального мистецтва.

Ключові слова: Священне Писання, Різдво Христове, святий митрополит, церковний драматичний твір, п'єса, християнська мораль, духовність, спасіння.

Питання виховання і формування християнської моралі віруючих було важливим у всі часи. Про це дбала свята Церква, а також і великі церковні діячі, такі як митрополит Іларіон, митрополит і священномученик Макарій, святий Петро Могила, і, звичайно, святий Димитрій Ростовський, твори якого побудовані саме з виховною метою своєї пастви. Це важливе питання залишається актуальним і в наш час, адже богослови сучасності дбають про свою паству і про їхню духовність, зокрема Отець і Предстоятель Української Православної Церкви, Святійший Патріарх Київський і всієї Руси–України Філарет. У неділю 19-ту після П'ятдесятниці, у проповіді на тему «В чому полягає неперевершеність християнської моралі», Патріарх навчає: «Згадаймо Господа нашого Ісуса Христа, розп'ятого на хресті. Як жорстоко знущалися з Нього Його вороги. Він фізично і душевно страждав як людина, бо Бог Отець на цей час залишив Його. І якою ж була реакція Ісуса Христа на цю людську лють! Господь молився за Своїх ворогів, говорячи: «Отче, прости їм, бо не відають, що чинять» (Лк. 23, 34). Цим Спаситель засвідчив, що Він не просто вчив любити ворогів, а й Сам виконав Свою заповідь, причому за таких жахливих умов...

Взагалі, усі святі, яких шанує Церква Христова, у своєму духовному житті підняли на цей щабель християнської моралі. Своїм прикладом вони засвідчили, що християнська мораль не є утопією. Вона можлива і реальна в житті християнина...

Процес духовного вдосконалення не простий. Він вимагає від християнина постійної боротьби зі своїми гріховними пристрастями, і в той же час – добродійства. Господь сказав, що Царство Боже досягається силою, і той, хто докладає зусиль, досягає його» [6, с. 224–

226]. Про боротьбу з пристрастями писав і святий Димитрій Ростовський, зокрема у своїх церковних драмах, серед яких найвідомішими є «Різдвяна драма», «Успенська драма», «Грішник, що кається» і «Вінець». Подібно до п'єс деяких інших святих, остання присвячена святому Димитрію Мироточивому, про якого митрополит багато читав, як і багато інших книг, адже хорошу освіту він вважав запорукою не лише життєвого, а й духовного успіху. Знаходимо про боротьбу з пристрастями і в святого Феодана Затворника, який писав про подвигоположника, Господа, що надихає нас ревню вступати в подвиг боротьби з пристрастями. Що Він Сам і сили подає встояти в ній, щоб під знаменням Христа Бога боротися добрим подвигом, дивлячись на Господа, Начальника і Здійснювача віри нашої, Який влаштував спасіння нам хрестом і життя нам у цьому дарував [5].

Вслід за святым Димитрієм Ростовським, який весь час думав про Українську Церкву Святійший Патріарх Філарет віддає все своє життя, знання і вміння для створення єдиної Помісної Православної Церкви в Україні. У своїй проповіді «Слово про створення єдиної Помісної Православної Церкви в Україні», святий сказав: «Сьогодні всі, хто дбає про Українську державу, впевнені в тому, що в нашій країні повинна бути єдина Помісна Українська Православна Церква. Наші переконання ґрунтуються на історичному досвіді: в кожній православній державі існує незалежна православна Церква» [7, с. 19; 4]. У кінці своєї проповіді український Патріарх сказав: «Інтелекція є мозком нації. Від неї багато в чому залежить розвиток національного і культурного життя народу. Свого часу інтелекція відвернулася від віри, від Церкви і від Бога. В кінцевому результаті це призвело до бездуховності і псевдокультури. Сьогодні інтелекція повертається до Бога, і це дає нам надію, що, керуючись вічними цінностями, джерелом яких є Бог, вона буде відроджувати національну свідомість, почуття патріотизму і буде совістю народу» [7, с. 23–24].

Святійший Патріарх Філарет у багатьох своїх промовах говорив святі слова, які дуже хотіли сказати багато святих українців, у тому числі і відданий своєму народові великий трудівник винограднику Господнього, святий Димитрій Ростовський: «Сьогоднішня подія свідчить, що в історії націй, як і в житті кожної людини, останнє слово належить Господу Богу. Це означає, що і майбутнє Української держави залежить від Нього, і в той же час – і від нас. Якщо ми будемо співробітниками Божими на ниві розбудови Української держави і створення єдиної Помісної Православної Церкви, Україна, безперечно, відродиться і духовно, і культурно, й економічно. Ми будемо мати велику європейську державу» [8, с. 602]. Ці слова були промовлені Святійшим Патріархом Київським і всієї Руси–України Філаретом перед освяченням Михайлівського Золотоверхого собору в м. Києві 28 травня 2000 року.

Традиційно, кожного року, 28 липня, ідемо хресним ходом, процесією від Патріаршого Володимирського Собору на Володимирську гірку до пам'ятника рівноапостольному князю Володиміру в день святкування Хрещення Київської Руси–України, де чуємо після молебню глибинну богословську, патріотичну проповідь